

SPAT

Over verbinden,
verbeelden, versterken
en veranderen in
Rivierenland





Welkom in Rivierenland. Welkom in SPAT.

Over verbinden, verbeelden, versterken en veranderen in Rivierenland

Vanuit de lucht zie je het meteen: hoe water zich een weg baant, hoe dorpen zich nestelen tussen bochten en dijken, hoe mensen leven, werken, dromen in Rivierenland.

Het is **een regio van contrasten en kansen**. Waar steden bruisen en stilte lonkt. Waar vernieuwing botst op gewoonte, maar ook nieuwe verbindingen ontstaan. Waar mensen op zoek zijn naar houvast én naar een betere toekomst.

Avansa Rivierenland is hier thuis. In buurten, bibliotheken, zaaltjes en ontmoetingsplekken. **Hier werken we met velen aan een regio die eerlijker, warmer, duurzamer en meer van iedereen wordt**. We doen dat door mensen samen te brengen, door **te luisteren, te leren, te dromen en te doen**. Altijd vertrekkend vanuit wat leeft, schuurt en beweegt.

SPAT is ons magazine. Een plek om verhalen te delen, vragen te stellen en blikken te verruimen. Over wat verbinden, verbeelden, versterken en veranderen kan betekenen. Voor jou, voor je buurt, voor de regio.

Welkom. We zijn blij dat je er bent.

Jan Jacobs, voorzitter
Hilde Omblets, directeur
september 2025

**Spat er tijdens
het lezen iets los
bij jou? Je weet
ons te vinden!**

We horen je graag via 015 44 41 00
of lezen jouw bericht via
info@avansa-rivierenland.be.
Na een afspraak verwelkomen
we jou met open armen in de
Adegemstraat 79 in Mechelen.

Blader, duik en denk mee.

Met SPAT tonen we jou waarom verandering nodig is en hoe sociaal-culturele praktijken een verschil kunnen maken. **Verwacht verhalen, inzichten en ideeën die raken en bewegen.** De thema's die we in ons vizier nemen? Daar waar het schuurt, beweegt en anders kan in regio Rivierenland. We vertrekken telkens van de uitdagingen die we zien, tonen wat er speelt, gaan erover in gesprek met een expert, luisteren naar mensen van hier. Afsluiten doen we telkens met een frisse insteek of inspiratie om zelf iets in beweging te zetten. **Blader, duik, denk mee.** En wie weet: spat er straks ook iets los bij jou.

Van horen zeggen



Twaalf keer raak!

Waarom doen sociaal-culturele praktijken ertoe? Waar ligt de kracht van Avansa Rivierenland? Hier lees je het eens van een ander! **We laten uit elk van onze 12 gemeenten een betrokken partner of deelnemer aan het woord.** Ieder van hen kreeg een korte reeks straffe vragen. Je ontdekt hun even straffe antwoorden doorheen dit magazine. Telkens anders, telkens raak.

Mediawijsheid p.6

...gaat over kunnen én begrijpen.

Feitenstroom en stemmen van hier p.8

Wat zien we? Wat schuurt er? Wat moet anders?

Mediawijsheid op mensenmaat. "Begin bij waar mensen van wakker liggen." p.11

Een gesprek met Andy Demeulenaere van Mediawijs.

Een sprankel en spatje anders p.14

Digitale Woordenzoeker

Duurzame Mobiliteit p.16

Iedereen vlot op de bestemming

Feitenstroom en stemmen van hier p.18

Wat zien we? Wat schuurt er? Wat moet anders?

"Duurzame mobiliteit moet ook sociaal rechtvaardig zijn." p.21

Een interview met Sam Delespaul van Mobiel 21.

Een sprankel en spatje anders p.24

Welke reiziger ben jij, volgens onze op-exacte wetenschap-gebaseerde, ultra-werkelijke-quiz?

Inhoud

Publieke Ruimte p.28

Over de kracht van plekken voor iedereen

Feitenstroom en stemmen van hier p.30

Wat zien we? Wat schuurt er? Wat moet anders?

"Publieke ruimte gaat over meer dan stenen en groen. Het gaat over wie er mag zijn." p.32

Een gesprek met Marjan Moris over ruimte, conflict en solidariteit.

Een sprankel en spatje anders p.36

Ruimtegebruik dat verbindt en inspireert

Een sociaal collectief voor verlies en gemis p.40

We dragen het meer samen

Feitenstroom en stemmen van hier p.42

Wat zien we? Wat schuurt er? Wat moet anders?

Wat als we verlies niet alleen moeten dragen? p.44

In gesprek met Kathleen Roskams en Maud Vanwalleghe, over een samenleving die verdriet niet wegstoort, maar verwelkomt.

Een sprankel en spatje anders p.48

Kleine gebaren met grote betekenis



Mediawijsheid

Over digitaal kunnen,
begrijpen en deconnecteren

De digitale samenleving biedt veel **kansen en mogelijkheden**. Media en nieuwe technologieën kunnen ons leven makkelijker, (ont)spannender en veelzijdiger maken. Toch zijn er ook **valkuilen** om rekening mee te houden.

Wie mediawijs is, beweegt zich **actief, bewust en kritisch** in onze gemediatiseerde wereld. Het is een set van kennis, vaardigheden en attitudes. Het gaat zowel over kunnen als begrijpen.



Feitenstroom en stemmen van hier

Wat zien we? Wat schuurt er? Wat moet anders?

Media en nieuwe technologieën kunnen ons leven **makkelijker, (ont)spannender en veelzijdiger** maken. Denk aan het gemak waarmee je online boodschappen doet of contact houdt met vrienden aan de andere kant van de wereld.

Er zijn ook **risico's en valkuilen** in de digitale wereld: nepnieuws, problemen met privacy, smartphoneverslaving, ... loeren om de hoek. Ook de impact van technologie op onze leefomgeving roept vragen op. Denk aan de ecologische keerzijde van AI of elektronisch afval.

'Mee zijn' in de digitale samenleving, betekent meer dan nieuwe media en technologie kunnen gebruiken. Het gaat ook om:

- » **Kritisch** omgaan met: "Klopt het wat ik lees in een online artikel?", "Wat gebeurt er met mijn persoonlijke gegevens wanneer ik die online deel?"
- » **Bewust** omgaan met: "Lukt het me om mijn smartphone aan de kant te leggen?", "Hoeveel energie kost het als ik een AI-bot een vraag stel?"
- » **Creatief** omgaan met: "Kan ik de kansen van nieuwe media gebruiken om mijn leven en dat van anderen te verrijken?"

Tijdens digitale workshops merk ik dat vooral ouderen kwetsbaar zijn voor online valkuilen, zoals fraude. Maar als we tijdens bijeenkomsten samen tips uitwisselen, groeit hun zelfvertrouwen zichtbaar. Deelnemers komen nadien trots vertellen dat ze de kennis meteen konden toepassen. Ze voelen zich zekerder, beter beschermd én kunnen met een geruster hart genieten van de digitale wereld.

- Mark

Mijn generatiegenoten en ikzelf zijn niet opgegroeid met nieuwe media of technologie. Ik probeer bij te benen, maar alles verandert razendsnel. Dat gebrek aan ervaring maakt me vaak onzeker om dingen uit te proberen. Heldere handvaten en begeleiders met geduld kunnen helpen om me digitaal zekerder te voelen.

- Marleen

Toen m'n smartphone stuk ging, moest ik het even zonder doen. In het begin was dat vreemd, maar al snel bracht het rust. Ik had meer tijd voor andere dingen en mijn hoofd werd er opvallend leger van. Het deed me beseffen hoe vaak ik onbewust naar m'n smartphone greep, zonder echte reden.

- Ward

Toegegeven: het is verleidelijk om een AI-chatbot in te schakelen wanneer er veel uitdagingen of vragen op je bord liggen. Maar ergens wringt het: die rekenkracht moet ergens vandaan komen, en onze energiebronnen zijn eindig. Wanneer is iets écht relevant genoeg om aan ChatGPT te vragen? En kan ik, door bewust met AI om te gaan, ook als individu een positieve impact hebben op onze leefomgeving?

- Liesbeth

Wie nieuwe media en technologie kan **gebruiken én begrijpen**, is mediawijs. Mediawijsheid is een **competentie**: een set van vaardigheden die je toelaat mee te draaien in de samenleving. Vaardigheden om bij te houden en bij te schaven.

Niet iedereen is mee in het digitale verhaal. Niet iedereen heeft vandaag digitale toegang of vaardigheden. Wie **digitaal uitgesloten** is, is vaak ook uitgesloten uit onze samenleving. Wie in een sociaal kwetsbare context leeft, loopt het grootste risico.

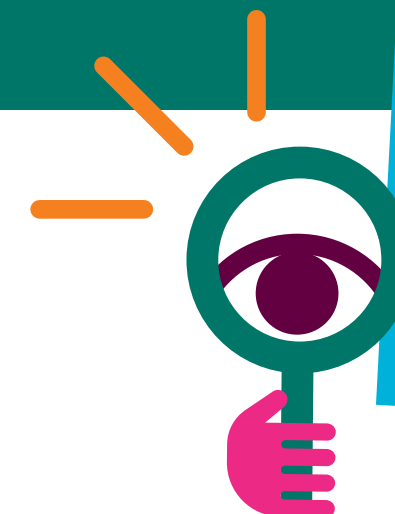
Alle lokale overheden in regio Rivierenland zetten in op digitale inclusie om alle inwoners mee aan boord te krijgen van de digitale samenleving. Deze inspanningen worden versterkt onder impuls van de Digibanken.

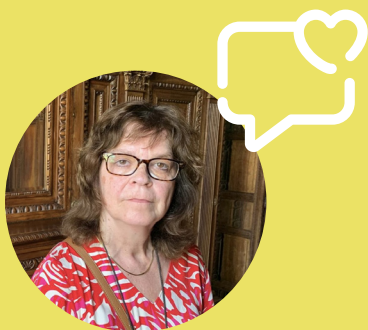
- » We zien dat de focus van deze inspanningen voornamelijk ligt op de versterking van digitale toegang en het kunnen gebruiken van nieuwe media.
- » Burgers zoeken nog te weinig steun bij elkaar, terwijl er veel kennis voortkomt uit vereniging.

Er is nog **werk aan de winkel** om vooral inwoners die kans lopen op of digitaal uitgesloten zijn, mee aan boord te houden van onze samenleving. Daarom moeten we nog meer inzetten om alle inwoners meer kritisch, bewust en oplossingsgericht te laten omgaan met digitale technologie.

Bronnen

- Dossier 'Wat is mediawijsheid' en 'Wanneer ben je mediawijs' op mediawijs.be.
- 'De materiële keerzijde van AI: gebrek aan aandacht voor duurzaamheid' in Knack (2024), door Tijs Vandemeulebroucke en Rosalie Waelen van het Bonn Sustainable AI Lab van de Rheinische Friedrich-Wilhelms-Universität in Bonn, Duitsland.





Anna Van Ginderen

Anna woont in **Lier** en maakt samen met Avansa op freelancebasis digitale projecten waar. Ze begeleidt de vrijwilligers van de Levende Bibliotheek om hun verhaal te brengen.

Bij Avansa denk ik spontaan aan...
mensen en groepen verbinden met elkaar.

Ik zou willen dat Avansa erin slaagt om...
burgers zowel de kansen als de valkuilen van de digitale wereld te tonen.

Andere Rivierenlanders ontmoet ik het liefst...
in en rond ontmoetingsplekken zoals bibliotheken. Denk aan Het Predikheren in Mechelen of bib de Fé in Lier.

Met deze lokale lekkernij maak je me blij:
Lierse vlaaikes.

Ik geef de vragenfakkel door aan Willebroek.



Mediawijsheid op mensenmaat. “Begin bij waar mensen van wakker liggen.”

Een gesprek met Andy Demeulenaere van Mediawijs, het Vlaams Kenniscentrum voor Digitale en Mediawijsheid.

Digitale media zijn alomtegenwoordig. Ze verbinden ons, maar zetten ook druk. Ze informeren én verwarren. Hoe kunnen mensen daar beter mee omgaan? En wat kan sociaal-cultureel werk daarin betekenen? We vroegen het aan Andy Demeulenaere, coördinator bij Mediawijs, het Vlaamse Kenniscentrum Digitale en Mediawijsheid.



Wat verstaan jullie bij Mediawijs onder mediawijsheid?

Mediawijsheid gaat over de kennis, vaardigheden én houding die je nodig hebt om verantwoord om te gaan met media en digitale technologie. Dat betekent: je kunt er actief mee aan de slag, kritisch naar kijken, bewust keuzes maken — én je leert ook wat de technologie misschien zelf moet veranderen om beter te werken voor mensen.

Media evolueert razendsnel. Hoe houden mensen die snelheid bij?

Dat is inderdaad een uitdaging. Er zijn best nog wel wat mediawijsheidscampagnes die top-down werken: ze zeggen wat je moet weten en waar je voor moet oppassen. Maar dat werkt zelden echt. Wat wél werkt, is vertrekken van onderuit: wat maken mensen mee,

waar botsen ze op, welke vragen hebben ze? Niet alleen op kennisniveau, maar ook gevoelsmatig.

Bijvoorbeeld: als je je stoort aan het schermgebruik van je kind, gaat dat vaak gepaard met het gevoel dat je zelf ook last hebt van je eigen schermgedrag. Dat gevoel is de echte drempel, niet de ontbrekende informatie. Mediawijsheid begint dus vaak bij emotie, niet alleen bij kennis.

Waar kunnen mensen betrouwbare info vinden over mediawijs omgaan met technologie?

Dat hangt af van hun vraag. Ouders kunnen terecht op medianest.be, we hebben ook mediawijs.be en digitaleinclusie.be voor professionals. Maar veel vragen gaan niet over feiten, wél over gevoelens en onzekerheden. Neem de discussie rond jongeren

Van horen zeggen... Twaalf keer raak.

en sociale media: daar circuleren veel meningen en overtuigingen die sterk aanspreken, maar niet altijd wetenschappelijk onderbouwd zijn. Daarom is het net zo belangrijk om erover in gesprek te gaan, met experts én met elkaar.

Wat met mensen die ver van die informatie afstaan?

Dat is een groot knelpunt. Mensen in kwetsbare situaties bereiken we best via organisaties die al een vertrouwensband met hen hebben: buurtwerkingen, straathoekwerk, inburgeringscursussen, bibliotheken, sociaal-cultureel werk. Daar kunnen we mediawijsheid integreren in bestaande trajecten, op maat en op het juiste moment.

Mensen nemen informatie pas op als die via iemand komt die ze vertrouwen. Daarom zijn sociaal-culturele organisaties onmisbaar als ‘tussenpersonen’ in mediawijsheid.

Dat vraagt wel om heel wat bewustzijn en verantwoordelijkheid van begeleiders.

Absoluut. De digitale wereld is veel complexer dan 30 jaar geleden. Waar het vroeger ging over reclame of beeldvorming in magazines, hebben we nu te maken met algoritmes, buitenlandse propaganda en polarisatie op sociale media. Het is moeilijker geworden om snel te weten wat betrouwbaar is, of wat een goede reactie is.

Daarom moeten begeleiders goed geïnformeerd zijn én beseffen dat hun rol ook gevoelsmatig impact heeft. Ze mogen mensen niet overdonderen met angst (denk aan phishing en wachtwoorden), maar ook niet naïef zijn. Het gaat om een evenwicht tussen veiligheid, vertrouwen en versterking.

Is mediawijsheid meer dan digitale basisvaardigheden aanleren?

Zeker. Internationale studies tonen aan dat mensen kwetsbaarder worden als je hen alleen technische vaardigheden bijbrengt zonder ook hun kritische, sociale en creatieve vaardigheden te versterken. Digitale toegang zónder mediawijsheid vergroot soms net de kloof.

We moeten dus altijd inzetten op beide benen tegelijk: vaardigheden én begrijpen. En dat op een positieve manier, zonder paniekzaaijerij.

Werk je best doelgroepgericht, of net buurtgericht?

Beide kunnen werken. Soms is het zinvol om mensen te verbinden rond gedeelde vragen, zoals ouders die worstelen met het smartphonegebruik van hun kinderen. Soms is het beter om te vertrekken vanuit de buurt, om het sociale weefsel te versterken. Want polarisatie, complotdenken of online haat ontstaan vaak bij mensen die zich niet verbonden voelen met hun omgeving.

Sociaal-cultureel werk kan daar echt het verschil maken: door te verbinden, te versterken én ruimte te maken voor gesprekken.

Bestaat er zoiets als een digitale publieke ruimte?

In theorie wel, maar in de praktijk vaak niet. Op sociale media bepaalt het algoritme van een commercieel bedrijf

wie je ziet en wat je hoort. Dat is iets anders dan het dorpsplein van vroeger. Toch zijn er online plekken waar echte gemeenschapsvorming wél lukt — bijvoorbeeld via WhatsApp-groepen in buurten, of online fora met duidelijke moderatie.

Maar net als aan de zijlijn van een voetbalveld (bij supporterende ouders die zich wel eens kunnen bezondigen aan het demotiveren van de tegenspelers) heb je daar ook grenzen, afspraken en verantwoordelijken nodig. Zonder moderatie ontspoord het.

En hoe belangrijk blijft dan de fysieke publieke ruimte?

Heel belangrijk. Een digidokter die in de bib zit, zit in de publieke ruimte. Maar we mogen het daar niet bij laten. We hebben fysieke plekken nodig waar mensen elkaar ontmoeten, praten, twijfelen, zoeken. Niet om extreme meningen tegenover elkaar te zetten, maar om het stille midden opnieuw stem te geven. De-connecteren speelt dus ook in mediawijsheid een belangrijke rol. Mediawijsheid vraagt dialoog, empathie en ruimte om jezelf én elkaar te leren begrijpen.

Tot slot: wat geef je sociaal-culturele organisaties mee als het gaat over mediawijs werken?

Begin bij wat mensen bezighoudt. Niet bij wat ze volgens jou moeten weten. Ga het gesprek aan. Laat mensen delen hoe zij zich voelen bij media. Wat hen raakt, wat hen onzeker maakt, wat ze niet snappen. Laat die verhalen botsen, verbinden, verrijken.

Dat is geen ‘extra taak’ boven op je werking. Dat is sociaal-cultureel werk.

Hoe Mediawijs ben jij?

Ben jij een rasecht mediabeestje dat overal aan wil snuffelen? Of hou je je liever schuil in het struikgewas? **Ontdek op de website van Mediawijs hoe jij digitale media gebruikt en hoe mediawijs je bent.**



Van horen zeggen... Twaalf keer raak.



Khadija Darrag

Khadija is samenlevingsconsulent bij gemeente **Willebroek**. We timmerden samen aan verbindende projecten zoals ‘Da’s wak ni geloof’, om geloofsgemeenschappen dichter bij elkaar te brengen.

Bij Avansa denk ik spontaan aan...
het versterken van mensen en groepen.

Ik zou willen dat Avansa erin slaagt om...
verlies en gemis zichtbaar en bespreekbaar te maken.

Andere Rivierenlanders ontmoet ik het liefst...
in de Willebroekse parken Brouwershof of Bel Air.

Met deze lekkernij maak je me blij:
een mattentaartje smaakt me altijd!

Ik geef de vragenfakkel door aan Sint-Katelijne-Waver



Een sprankel en spatje anders

Elk themadossier sluiten we af met een kleine spat naar beter. Een idee dat prikkelt. Een test om uit te proberen. Een gedachte die blijft hangen. Soms serieus, soms met een knipoog, maar altijd bedoeld om iets in gang te zetten. Want verandering begint vaak klein. Met een spatje anders.



Digitale Woordzoeker

In de lettermassa hiernaast verstopten we twaalf woorden. Zes kansen van nieuwe media en zes bedreigingen om voor uit te kijken. Met de letters die overblijven, maak je een zin. Vind jij hem?

Kansen

- VRIEND** digitale vriendschappen, nieuwe verbindingen
- TOEGANG** tot info, diensten, kennis
- STEM** je mening kunnen delen, stem geven aan wie weinig gehoord wordt
- NETWERK** nieuwe netwerken of gemeenschappen ontstaan
- MAKEN** zelf kunnen maken, posten, publiceren
- LUISTER** ruimte voor empathie en echte verhalen

Valkuilen

- NEPNIEUWS** valse informatie die snel circuleert
- BUBBEL** algoritmes die je wereld kleiner maken
- CLICKBAIT** verleidelijke titels, inhoud die niets zegt
- UITPUTTING** altijd ‘aan’ staan, geen rust
- PUIN** digitale media veroorzaken ook fysieke vervuiling
- SPIONAGE** bedrijven die je volgen of je data verhandelen

G	N	I	T	T	U	P	T	I	U	J
M	E	T	S	I	J	T	B	E	E	N
M	P	T	D	E	L	I	G	E	D	K
A	N	T	O	E	G	A	N	G	N	R
K	I	C	B	H	N	B	T	E	E	E
E	E	B	H	O	E	K	L	T	I	W
N	U	D	I	V	A	C	S	N	R	T
B	W	P	A	V	A	I	N	S	V	E
A	S	R	I	V	U	L	P	U	I	N
I	E	R	E	L	N	C	L	A	N	D

Oplossing: Jij bent de echte held van Avansa Rivierenland

Duurzame Mobiliteit

iedereen vlot op de bestemming

Wie zich vlot en vrij kan **verplaatsen**, heeft meer kans om **actief deel te nemen aan onze samenleving**. Helaas is dat **basisrecht** in de praktijk niet voor iedereen een realiteit. Wie geld, kennis, voorzieningen of (fysieke) vaardigheden mist, geraakt niet of moeilijk op het werk, tot bij de winkel, familie, ...

Hoe geraakt iedereen dan wel vlot op haar/ zijn bestemming? En, hoe doen we dat op een manier die **milieuvriendelijk, sociaal rechtvaardig** en dus kortweg **leefbaar is voor iedereen?**



Feitenstroom en stemmen van hier

Wat zien we? Wat schuurt er? Wat moet anders?



Bronnen

- Vlaamse Overheid – Departement Mobiliteit en Openbare Werken (2023), *Regionaal mobiliteitsplan voor Vervoerregio Mechelen 2030*.
- Schuermans Geert (28 november 2023), *Mobiliteit en rechtvaardigheid*, Sociaal.net
- IGEMO (2024), *Alles vloeit. Regionale inspiratienota Rivierenland 2025-2030*

• Een centrale ligging en stijgende economische activiteit, maakt onze regio tot een **knooppunt van verkeersstromen**.

• Wat zien we in die verkeersstromen?

- » **Openbaar vervoer** biedt vandaag **onvoldoende alternatief** voor de wagen.
- » **Deelmobiliteit** blijft voornamelijk **binnen de stadskernen**.
- » **Publieke ruimte** in onze steden en gemeenten is vaak nog ingericht voor **optimale bereikbaarheid met de auto**.

• Wat betekent dat voor vrij en vlot bewegen in het verkeer?

- » **Niet iedereen geraakt vlot op de bestemming**. Mensen in een kwetsbare positie voelen dit het hardst. Inkomen blijkt bijvoorbeeld de sterkste voorspeller van autobezit. **Wanneer je je niet vlot kan verplaatsen, kan je minder actief deelnemen aan de samenleving**. Een bezoek aan de dokter, familie, de verplaatsing naar je werk, ... is dan geen vanzelfsprekendheid. Nuance: mobiliteitsarmoede gaat niet enkel over een gebrek aan geld. Ook onvoldoende kennis, voorzieningen of (fysieke) vaardigheden kunnen je parten spelen.
- » **De verkeersdrukke blijft en de luchtkwaliteit verslechtert**. Wie kan zich daar het minst hard tegen wapenen? Ook hier zien we dat mensen in een kwetsbare positie het hardst geraakt worden. Ze ondervinden vaak de grootste impact van gevolgen zoals luchtvervuiling en hebben minder mogelijkheden om zich ertegen te beschermen. Maatregelen voor een meer ecologisch mobiliteitsbeleid gaan trouwens zelden uit van een sociaal-rechtvaardigheidsprincipe. Met andere woorden: ze houden weinig rekening met sociale uitsluitingsstructuren.

Ik rijd met een elektrische bedrijfswagen. Zonder auto zou ik vanuit Puurs-Sint-Amands te veel tijd verliezen om op mijn werk te geraken. Dat is makkelijk, voordelig en milieuvriendelijker dan vroeger. Maar ik weet ook: dat is een luxe. Wat wringt: wie een ecologische wagen kan betalen, krijgt er voordelen bij. Maar wie met een oude auto rijdt uit noodzaak, betaalt méér. Dat is niet rechtvaardig.

- Rachid

• **De ene kwetsbaarheid versterkt in dit verhaal de andere**. Wanneer **sociale rechtvaardigheid** niet ingebakken zit in mobiliteitsbeleid en de duurzame transitie van mobiliteit, verliezen we mensen aan boord van de samenleving.

Ik woon in de Stationsstraat, vlak bij de R6 in Sint-Katelijne-Waver. Voor de trein richting Antwerpen is dat handig, al is de verbinding op zondag best pover. Zonder auto kom je hier bijna nergens. De bus rijdt zelden, en veel plekken zijn moeilijk bereikbaar.

Waar ik vooral mee worstel, is het gebrek aan veilige fietspaden voor diegenen die de auto aan de kant willen laten. Vaak stoppen ze plots, en dan moet je de baan op. Onveilig, zeker als jongere. Toch geloof ik dat het anders kan: met beter openbaar vervoer, veilige fietsinfrastructuur en meer buurtinitiatieven. Mobiliteit moet ons verbinden, niet beperken.

- Sevdenuur

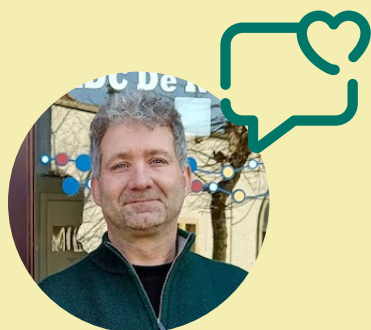


Ik zoek werk. Maar zonder auto is dat een hele opgave. De jobs die ik interessant vind, liggen vaak buiten de dorpskern van Bornem. Om daar vlot te geraken, heb ik de auto nodig. Terwijl ik eigenlijk niet zo graag achter het stuur kruip. Ik spot in het straatbeeld wel deelfietsen. Mijn digitale kennis is te beperkt om de apps die ervoor nodig zijn, te gebruiken. Soms voelt het alsof mobiliteit een basisrecht zou moeten zijn en tegelijk een luxe is geworden..

- Annelies

Ik koos bewust voor een ander leven: geen auto, geen smartphone, geen kinderen. Mechelen past daarbij. De fietsinfrastructuur is sterk verbeterd, de stad zet stappen richting autovrij. En ik woon op wandelafstand van het station. Toch bots ik soms op de grenzen: treinen zijn duur en vaak onbetrouwbaar, informatie is enkel digitaal, en met een blessure werd duidelijk hoe kwetsbaar je bent zonder wagen. Helaas hinkt het openbaar vervoer achterop. Als we écht werk willen maken van duurzame mobiliteit, moet dat dringend beter.

- Sander



Sven De Bakker

Sven is coördinator van de Eerstelijnszone Mechelen-Sint-Katelijne-Waver. Een Eerstelijnszone stemt het werk van lokale overheden, zorg- en hulpverleners beter op elkaar af. Sven is daarnaast ook bestuurslid van Avansa.

Bij Avansa denk ik spontaan aan...
iedereen aan boord én aan het roer.

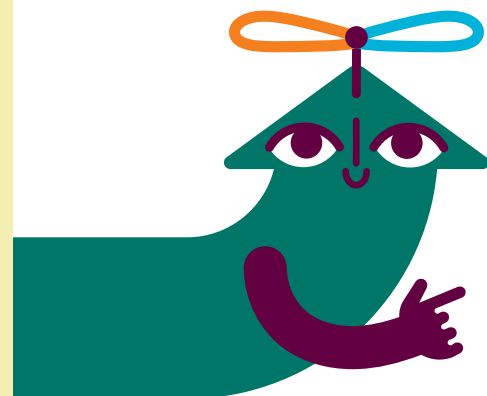
Ik zou willen dat Avansa erin slaagt om...
mensen te laten voelen dat ze er niet alleen voor staan bij verlies door te bouwen aan een *compassionate community*.

Andere Rivierenlanders ontmoet ik het liefst...
tussen pot en pint; op café dus.

Met deze lokale lekkernij maak je me blij:
asperges.

Ik geef de vragenfakkel door aan Nijlen.

Van horen zeggen... Twaalf keer raak.



“Duurzame mobiliteit moet ook sociaal rechtvaardig zijn.”

Een interview met Sam Delespaul van Mobiel 21.

Steeds vaker botsen we in de samenleving op een mobiliteitsvraagstuk. Niet alleen vanuit ecologische bezorgdheid, maar ook vanuit sociale rechtvaardigheid. Wat als niet iedereen geraakt waar die wil of moet zijn? En hoe zorg je ervoor dat oplossingen niet onbedoeld nóg meer uitsluiten? We spraken met Sam Delespaul, stafmedewerker bij Mobiel 21, pionier rond duurzame en solidaire mobiliteit.



Wat verstaan we precies onder ‘mobiliteitsarmoede’?

Mobiliteitsarmoede betekent dat mensen niet op een vlotte, veilige of betaalbare manier geraken waar ze moeten of willen zijn. Dat lijkt simpel, maar er spelen veel factoren mee. We denken snel aan mensen in armoede, maar mobiliteitsarmoede is veel breder: ook leeftijd, gezondheid, woonplaats, gender, culturele achtergrond of digitale vaardigheden kunnen een rol spelen. Jongeren, ouderen, mensen met een beperking of wie afgelegen woont, kunnen allemaal drempels ervaren.

Er is dus niet één “mobiliteitsarme” groep. Het is een complex en divers probleem, en daardoor ook moeilijk meetbaar. Soms ervaren mensen zelf niet eens dat hun beperkte verplaatsingsgedrag een probleem is, terwijl het wél leidt tot sociale uitsluiting.

Wat zijn de gevolgen van mobiliteitsarmoede?

Wie zich niet goed kan verplaatsen, mist vaak toegang tot essentiële zaken: werk, zorg, boodschappen, sociale contacten... Mobiliteit is een hefboom voor deelname aan de samenleving. Als die wegvalt, vergroot de kans op isolement en achterstelling. Daarom spreken wij bij Mobiel 21 graag van sociale duurzaamheid: een mobiliteitssysteem moet ecologisch én sociaal rechtvaardig zijn.

Je haalde het Mattheüseffect aan. Wat bedoel je daarmee in deze context?

Het Mattheüseffect beschrijft hoe voordelen vaak terecht komen bij wie al in een sterkere positie zit. Neem de premie tot 2024 voor elektrische wagens: wie genoeg middelen heeft, profiteert

daarvan, terwijl kwetsbare groepen uit de boot vallen. Zo vergroot je de ongelijkheid, terwijl je zagezegd “duurzaam” bezig bent. Hetzelfde zie je bij zonnepanelen, of bij digitale mobiliteitsdiensten die niet voor iedereen toegankelijk zijn.

Als we duurzaamheid serieus nemen, dan mogen we niet alleen focussen op technologie of emissiereductie. Duurzaamheid is ook: wie kan meedoen, en wie blijft achter?

Wat is dan het alternatief?

Als we écht naar duurzame mobiliteit willen, moeten we verder kijken dan het elektrificeren van auto's. Dat verandert niets aan problemen zoals ruimtegebruik, verkeersdruk of onveiligheid. We moeten het mobiliteitssysteem zelf herdenken: minder autogericht, meer ruimte voor actieve vervoersmiddelen en collectieve oplossingen.

Denk aan de 'drie V's':

- Vermijden van verplaatsingen (door nabijheid te organiseren),
- Vervangen van de auto door andere modi (fiets, openbaar vervoer...),
- Verschonen van het resterende autoverkeer (bv. elektrisch).

Die volgorde is geen toeval.

Is dat niet veel moeilijker in landelijke gebieden?

Het is anders, ja. In steden zijn er vaak meer hefboomen: voorzieningen liggen dicht bij elkaar, en alternatieven zijn makkelijker te organiseren. Maar ook op het platteland kunnen we zoeken naar nabijheid, mobiele diensten of slimme combinaties. Denk aan de kruidenier die vroeger door het dorp reed, of de bibliobus. Dat zijn geen totaaloplossingen, maar ze helpen wel.

Wat belangrijk is, is dat we creatief durven denken, ook over collectieve oplossingen. In Brazilië wordt bijvoorbeeld een schoolbus overdag ingezet om volwassenen naar de stad te brengen voor boodschappen. Dat klinkt eenvoudig, maar het vergroot wel de mobiliteitskansen van veel mensen.

Hoe zit het met digitale drempels?

Digitale systemen worden steeds belangrijker, zeker voor deelmobiliteit of openbaar vervoer. Maar niet iedereen kan daarmee overweg. Uit een enquête bleek dat één op drie Vlamingen zich beperkt voelt in zijn verplaatsingsgedrag door digitale drempels. Denk aan apps, schermen op stations, of de nood aan een kredietkaart om je te registreren. Dat sluit mensen uit, vaak net degenen die al kwetsbaar zijn.

Daarom moet digitale toegankelijkheid een prioriteit zijn in het ontwerp van mobiliteitsoplossingen. Als mensen met de laagste digitale vaardigheden ermee overweg kunnen, dan werkt het voor iedereen.

Wat kunnen organisaties of gemeenten concreet doen?

Ten eerste: betrek burgers. Zij zijn de échte mobiliteitsexperts. Bij Mobiel 21 gebruiken we bijvoorbeeld het spel *Straatpraat* om gesprekken op gang te brengen met mensen in mobiliteitsarmoede. Dat helpt om drempels te begrijpen die je als professional misschien niet ziet.

Daarnaast is samenwerking cruciaal. In Leuven liepen er projecten waarbij we samen met buurtcentra, Cambio en andere partners deelmobiliteit aanboden aan kwetsbare groepen. Niet alleen door voertuigen ter beschikking te stellen, maar ook door ondersteuning op maat te voorzien. Denk aan hulp bij registratie, of iemand die bereikbaar is bij problemen.

Werkt dat? En is dat houdbaar?

De reacties waren positief: mensen ontdekten nieuwe mogelijkheden en kregen meer bewegingsvrijheid. Maar zo'n aanbod tijdelijk en gratis voorzien heeft ook nadelen. Als het na vier maanden wegvalt, voelen mensen zich opnieuw uitgesloten. Een structureel aanbod is dus essentieel.

Bovendien leerden we dat deelmobiliteit niet voor iedereen werkt. Voor sommige doelgroepen is eigenaarschap belangrijker: een fiets hebben die je altijd kan gebruiken, in plaats van een bakfiets delen met anderen. Soms is dit noodzakelijk omwille van de aard of de timing van de verplaatsingen. Ook daar moeten we rekening mee houden.

Wat kunnen lokale initiatieven zoals die van Avansa betekenen?

Heel veel. Jullie kracht ligt in het verbinden van mensen en het versterken van stemmen die anders ongehoord blijven. Dat is essentieel. Als jullie in twee buurten aan de slag willen rond solidaire duurzame mobiliteit, dan moedigen wij dat voluit aan. Zorg wel dat je ook lokale beleidsmakers betreft. Alleen zo kunnen ideeën uit de buurt uitgroeien tot duurzame oplossingen.

Wij denken graag mee. Samenwerking tussen organisaties die inzetten op participatie en op mobiliteit is net wat we nodig hebben.

Tot slot: is er hoop?

Zeker. Tien jaar geleden was mobiliteitsarmoede nauwelijks een thema. Vandaag groeit het bewustzijn, zowel in het middenveld als bij beleidsmakers. Maar er is nog werk. Het gaat om een complex probleem, dat ook om genuanceerde en soms lokale oplossingen vraagt. Hoe meer organisaties zich engageren, hoe groter de kans op echte verandering.



Ellen Leys

Ellen is communicatie- en participatie-medewerker van het Klimaatteam van de intercommunale milieudienst van de Kempen. Daartoe behoort ook **Nijlen**. In haar vrije tijd is ze lid van de #spoortclub, een fanclub van enthousiaste treinreizigers uit de Kempen. Ons speerpunt 'duurzame mobiliteit' ligt haar dus nauw aan het hart.

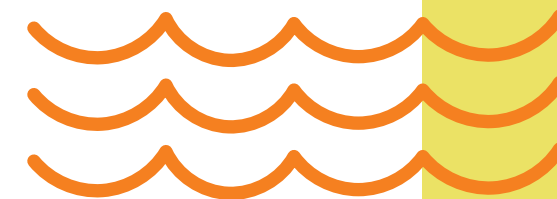
Bij Avansa denk ik spontaan aan...
experimenteren met alternatieven.

Ik zou willen dat Avansa erin slaagt om...
duurzame mobiliteitsoplossingen voor meer mensen haalbaar en toegankelijk te maken.

Andere Rivierenlanders ontmoet ik het liefst...
in het Beekpark van Nijlen. Dat is een groene zone in het hart van de gemeente, die uitnodigt tot recreatie en de natuur- en landschapswaarden van de beekvallei herstelt.

Met deze lokale lekkernij maak je me blij:
een fris fruitsapje van De Drie Wilgen uit Nijlen, met heerlijk fruit uit de streek.

Ik geef de vragenfakkel door aan
Heist-op-den-Berg.



Van horen zeggen... Twaalf keer raak.

Een sprankel en spatje anders

Elk themadossier sluiten we af met een kleine spat naar beter. Een idee dat prikkelt. Een test om uit te proberen. Een gedachte die blijft hangen. Soms serieus, soms met een knipoog, maar altijd bedoeld om iets in gang te zetten. Want verandering begint vaak klein. Met een spatje anders.



Welke reiziger ben jij, volgens onze op-exacte wetenschap-gebaseerde, ultra-werkelijke-quiz?

Iedereen beweegt. Naar het werk, naar de winkel, naar een vriend. Hoe we dat doen, zegt iets over ons. Wat we belangrijk vinden (gemak, snelheid, vrijheid, rust) of wat onze vervoersmogelijkheden zijn. En ook: wie zijn we onderweg? Met deze ultra-wetenschappelijke (maar vooral grappige) quiz ontdek je welk soort reiziger jij bent. Zonder oordeel, wél met een knipoog. En met een tip om je volgende rit nét iets duurzamer aan te pakken.

Omcirkel telkens het antwoord dat best bij jou past.

1 – Om te beginnen, kies je ultieme busrit podcast:

- A** De wereld van Sofie, op zoek naar antwoorden op grote en minder grote levensvragen.
- B** De jogclub, over de beste verhalen in de sportwereld.
- C** Alles wordt beter, andere stemmen, nieuwe verhalen, verrassende perspectieven.
- D** True crime Belgium, over waargebeurde misdaadzaken in Vlaanderen.

2 – Welk vervoerstype verkies je meestal?

- A** Ik verkies **geen vast vervoermiddel**. Als de fiets me op dat moment uitkomt, neem ik de fiets. Zo niet neem ik eens de bus.
- B** De wagen zit in mijn dagelijkse routine. Ik ben voor bereikbaarheid en comfort.
- C** Ik hou graag zelf controle over mijn reistijd. Het openbaar vervoer krijgt niet mijn voorkeur. **Doe mij maar de fiets**. Als er iets misgaat, kan ik mijn tweewieler onderweg nog repareren.
- D** Als de afstand het toelaat, **wandel** ik naar mijn bestemmingen. En anders neem ik graag de trein. Je kan rustig wegdromen onderweg.

3 – Kies je favoriete quote:

- A** “Het leven is als fietsen. Om je evenwicht te bewaren, moet je blijven bewegen.” - Albert Einstein
- B** “Je daden bepalen wie je bent.” - The Great Gatsby (2013)
- C** “Doe het of doe het niet. Proberen bestaat niet.” - Yoda in Star Wars
- D** “Het gaat niet om de bestemming, maar om de reis ernaartoe.” - The Secret Life of Walter Mitty (2013)

4 – Je zit vast op de trein en hebt 40 minuten Vertraging. Wat nu?

- A** Ik bel meteen rond of iemand mij kan ophalen zodat ik mijn afspraak niet mis.
- B** Jammer! Zo heb ik vandaag minder tijd om thuis te chillen. Zouden we een gratis koffie krijgen ter compensatie? Dat zou wat goedmaken voor mij.
- C** 40 minuten vertraging = 40 minuten ‘me-time’. Ik lees lekker verder in het boek dat ik bijheb.
- D** De batterij van mijn gsm loopt leeg, het is een grijze dag, het is te druk op de trein, ik kom te laat op mijn afspraak. Kan er dan niets vlot gaan vandaag?

5 – Welk soort snack verkies je onderweg?

- A** Wat er op dat moment te vinden is in de buurt. Lees: wat er zich in de automaat in het station of aan de bushalte bevindt.
- B** Niets smaakt zo goed als **huisbereide boterhammen**.
- C** Ik haal **een smoske bij de lokale broodjeszaak**, dan kan ik nog een babbeltje doen.
- D** Ik stop onderweg voor **een korte picknick in de frisse lucht**; liefst met uitzicht.

6 – Hoeveel duurzame mobiliteitsopties kan je opnoemen zonder op te zoeken?

- A** 15-20
- B** 5-10
- C** 10-15
- D** 0-5

**Welke letter komt het meeste terug in jouw antwoorden?
Die vertelt iets over welke reiziger jij bent!**

A

De onbegrensde verkenner

Je bent een spontane ziel en laat je leiden door wat de dag brengt. Je bent vlot in de omgang, vertrouwt op jezelf, maar weet ook waar en bij wie je terecht kan als het nodig is. Je bent avontuurlijk, fantasierijk en altijd in voor nog een rondje om de blok.

Tip: Vlot onderweg? Blijf deelmobiliteit gebruiken en promoten! Dat is duurzaam en past bij je verkennende persoonlijkheid.

C

De handige maker

Jouw creatieve en onafhankelijke mentaliteit vormt de leidraad in jouw leven. Je hecht veel belang aan gezelligheid en kan tegen een stootje. Je bent gekend als iemand creatief en innovatief. Upcyclen en potentieel zien in oud materiaal is jouw talent! Je bent veerkrachtig en creatief, altijd op zoek naar nieuwe invalshoeken om de wereld te beleven.

Tip: Maak gebruik van jouw talenten om anderen te leren consuminderen. Zo zijn we met meer die de waarde inzien van oud, bruikbaar materiaal. Wat dacht je van een gepimpte en unieke rugzak of een nieuwe oude fietsbel?

B

De georganiseerde ontdekker

Je bent eerder een doener dan een denker en wil graag snel vooruitgang. Je houdt van comfort en wil dat er goed voor jou gezorgd wordt. Voor jou komt prestatie eerst en pas daarna kan je onbezorgd genieten. Je hebt graag dat alles goed verloopt en daarom plan je alles tot in de puntjes. Afwijken van het plan is moeilijk voor jou.

Tip: Je bent sterk in jezelf plannen en vooruitdenken. Misschien kan je die kracht af en toe voor anderen inzetten? Wat denk je van je auto te delen met je burens?

D

De stille stadswandelaar

Voor jou hoeft het allemaal niet te snel of te wild. Langzaam ontdekken krijgt jouw voorkeur. Je straalt rust uit en hebt een romantisch kantje dat mensen raakt. Je dwaalt graag door vertrouwde straten, observeert het leven en geniet van kleine, mooie details.

Tip: Daag jezelf eens uit om een onbekende weg in te gaan. Misschien is jouw vaste band met de wagen niet zo romantisch als je denkt? Een klein duwtje uit je comfortzone brengt je misschien wel tot bij het gebruik van een elektrische deelfiets?



Pieter-Jan Caestecker

Pieter-Jan is teamcoördinator bibliotheek, archief en erfgoed in **Heist-op-den-Berg**. Daarnaast zetelt hij in de Algemene Vergadering van Avansa.

Bij Avansa denk ik spontaan aan...
samen verbeelden over hoe het beter kan.

Ik zou willen dat Avansa erin slaagt om...
verlies en gemis zichtbaar en bespreekbaar te maken.

Andere Rivierenlanders ontmoet ik het liefst...
in de Heistse bibliotheek tijdens activiteiten. Leven in de brouwerij werkt aanstekelijk!

Met deze lokale lekkernij maak je me blij:
carnavalvlaaikes, een zoete lekkernij met fruitvulling

Ik geef de vragenfakkel door aan
Mechelen.

Van horen zeggen... Twaalf keer raak.



Publieke Ruimte

Over de kracht van plekken voor iedereen.

Publieke Ruimte is **de ruimte die we met z'n allen delen**: pleinen, straten, parken, bibliotheken, bushokjes, bankjes, buurtcentra, ...

Omdat deze ruimte voor en van ons allemaal is, gaat het over meer dan de plek of infrastructuur op zich. Hoe delen we deze ruimte? Hoe richten we ze in? Welke kansen schuilen er in deze plekken voor iedereen? Wie heeft er het voor het zeggen?



Feitenstroom en stemmen van hier

Wat zien we? Wat schuurt er? Wat moet anders?



De centrale, aantrekkelijke ligging van Rivierenland, brengt een grote bevolkingsdichtheid mee. Er is **grote vraag naar bebouwde én open ruimte**. Die laatste is schaars, en krimpt.

Minder open ruimte, betekent ook minder publieke ruimte. Da's minder ruimte die iedereen kan en mag gebruiken. En da's jammer: want **publieke ruimte fungeert als hefboom voor ontmoeting, verbinding en mentale zuurstof**.

Bronnen

- Vlaamse Overheid - Departement Omgeving (2019), *Open kansen in de open ruimte. Werken aan een zuurstofrijke toekomst in de open ruimte*,
- Moris Marjan (6 december 2021), *Wie het meest nood heeft aan publieke ruimte, heeft die het minst*, Sociaal.net,

In de zomer wordt onze straat een speelstraat. Geen auto's, enkel kinderen, krijt, ligstoelen en buurpraatjes.

Het is maar twee weken, maar die ademruimte doet iets. Plots is er leven op straat, zonder dat het druk voelt. We wonen in een buurt zonder veel groen, dus die tijdelijke rust maakt echt een verschil.

Ik denk dan vaak: als we dit even kunnen doen, waarom niet wat vaker?

- Nora

Ook **sociaal-culturele processen**, zoals kritische reflectie of experiment, kunnen ontstaan of gedijen prima in de publieke ruimte.

Omgekeerd kunnen sociaal-culturele processen ook bijdragen aan het vormgeven van deze plekken. Denk aan de herbestemming van een gebouw in samenspraak met de buurt.

Op het pleintje bij de bushalte hangen jongeren vaak rond. Sommigen klagen erover, maar ik zie hoe belangrijk die plek voor hen is. Ze hebben geen andere ruimte waar ze welkom zijn. Misschien moeten we minder verdringen en meer delen.

- Greet

Deze gedeelde plekken worden niet alleen uitgedaagd door ruimteverlies. Ook **het vormgeven en het gebruik ervan botst op uitdagingen**. Uitdagingen die op elkaar inwerken of verband houden met elkaar. Uitdagingen die raken aan de solidariteit die Avansa als kernwaarde vooropstelt.

- » Wie het meest nood heeft aan publieke ruimte, kan er het minst in terecht. Denk bijvoorbeeld aan drempels qua toegang, zoals fysieke barrières. Of, het gebrek aan voorzieningen zoals zitplaatsen, groen, of plekken om elkaar te ontmoeten.
- » Het publieke karakter van de publieke ruimte wordt ondermijnd door ingrepen die steeds minder variatie in haar gebruik tolereren, laat staan stimuleren.
- » De stem van mensen in maatschappelijk kwetsbare positie is onvoldoende vertegenwoordigd bij het vormgeven van de publieke ruimte.
- » Publieke ruimte kan niet neutraal of onschuldig zijn, gezien er ontzettend veel mensen hun eigen uiteenlopende betekenissen aan geven. De rustplek voor de ene, is de speelplek voor de andere.

Als ik met de buggy van m'n neefje onderweg ben, valt het me telkens op: sommige plekken zijn echt gemaakt om in te bewegen, andere minder.

In onze buurt is het vaak zoeken naar een veilige stoep, een bankje in de schaduw of gewoon een plek waar je even kan stoppen. In andere wijken zie ik dan brede paden, speelzones, ontmoetingsplekken. Mooie plekken, waar je graag blijft.

Het is niet dat er niets gebeurt bij ons, maar het verschil is wel voelbaar. Ik vraag me soms af: wie beslist, en voor wie?

- Sarah

In het park om de hoek staan sinds kort banken met rugleuningen. Klinkt banaal, maar het maakt een wereld van verschil voor oudere buurtbewoners. Ze blijven langer zitten, maken een praatje. Soms is inclusie gewoon een kwestie van ontwerp.

- Suleyman

“Publieke ruimte gaat over meer dan stenen en groen: het gaat over wie er mag zijn”

Een gesprek met Marjan Moris over ruimte, conflict en solidariteit

Parken, pleinen, straten, ontmoetingsplaatsen... Publieke ruimte is overal om ons heen, en toch niet vanzelfsprekend. Wie mag er zijn? Wie voelt er zich thuis? Wie niet? En wie beslist daar eigenlijk over? We spraken met Marjan Moris, onderzoekster bij Stadskracht, over waarom publieke ruimte geen neutrale plek is en waarom het net zo belangrijk is om er mét burgers rond te werken.



Waarom is publieke ruimte zo belangrijk?

Omdat publieke ruimte fundamenteel is voor het samenleven. Het is dé plek waar mensen elkaar kunnen ontmoeten, zich tonen, experimenteren met identiteit, en in aanraking komen met verschil. Dat maakt publieke ruimte tot een belangrijke leerplek voor onze snel veranderende samenleving. Het samen zijn in de publieke ruimte is niet altijd comfortabel. Soms schuurt het wat. En dat mag: samenleven is ook niet altijd vanzelfsprekend, maar het is wel essentieel dat iedereen er kan zijn en mee vorm kan geven aan hoe we samenleven.

Tegelijkertijd staat die publieke ruimte onder druk. Niet alleen fysiek, door verdichting en private ruimteclaims, maar ook politiek en sociaal. Om

conflicten te vermijden gaan sommige groepen andere mensen of groepen verdringen. Op andere plaatsen wordt de ruimte onaantrekkelijk gemaakt om te blijven hangen. Dan verdwijnt het publieke karakter: het wordt een doorgangsplek, geen leefruimte meer.

Wat bedoel je met “publieke ruimte staat onder druk.”? Wordt ze kleiner?

Niet noodzakelijk in oppervlakte. Er zijn nog altijd nieuwe publieke ruimtes die ontstaan, bijvoorbeeld door ontharding of herbestemming van gebouwen. Maar het gaat niet alleen over de hoeveelheid ruimte. Het gaat over voor wie die ruimte bedoeld is, wie er gebruik van mag of kan maken, en onder welke voorwaarden.

Neem een plein waar jongeren voetballen en bewoners klagen over overlast. Of een park waar mensen zonder thuis verblijven. Een bestuur kan ervoor kiezen om met camera's, 'anti-ligbanken' of hekken, het gebruik van ruimte te reguleren. En vaak treft dat net de groepen die weinig alternatieven hebben.

Wie zijn dat dan, de mensen die uit publieke ruimte verdwijnen?

Dat zijn vaak de mensen met de minste macht of inspraak. Ik denk bijvoorbeeld aan sommige jongeren. Mensen op het kruispunt van verschillende vormen van sociale uitsluiting en discriminatie, trekken systematisch aan het kortste eind.

En opvallend: net zij hebben vaak de meeste nood aan publieke ruimte. Als je bijvoorbeeld met meerdere personen in een klein appartement woont zonder tuin, wordt het park of het plein je enige ademruimte. Maar helaas zie je dat net de aanwezigheid van deze mensen geregeld als 'probleem' wordt bekeken. Terwijl we eigenlijk zouden moeten zorgen dat iedereen er zich welkom voelt.

Je vertelde dat publieke ruimte niet neutraal is. Hoezo?

Helemaal niet. Publieke ruimte is altijd een onderhandelingsplek. Er zijn geschreven en ongeschreven regels over wat 'normaal' gedrag is op een plek. Die worden bepaald door wie er de macht heeft – vaak de dominante groep of degene met de meeste middelen.

Dat kan heel subtiel zijn. In sommige buurten is het 'bon ton' om afval op straat te gooien, in andere helemaal niet. Dat heeft te maken met verwachtingen: wie spreekt wie aan, wie voelt zich aangesproken, wie bepaalt de norm? En dat geldt evengoed voor gedrag op een pleintje als voor de vormgeving van een park. Het is belangrijk dat we samen bewaken dat publieke ruimte echt 'publiek' blijft. Daar kunnen professionals en bewoners een groot verschil maken.

En wat heeft Avansa te doen in de publieke ruimte?

Sociaal-cultureel werk heeft een unieke positie: het staat tussen burgers en beleid in, en heeft de ruimte

Van horen zeggen... Twaalf keer raak.



Jan Laarmans

Jan woont in de **Mechelse Heembeemd wijk**. Hij zette als vrijwilliger mee zijn schouders onder het BUUR-project, over kleine maar betekenisvolle mensen, initiatieven en plekken in de buurt. Jan is ook bestuurslid bij Lets Mechelen, dat inzet op het delen van talenten en diensten met elkaar.

Bij Avansa denk ik spontaan aan...

stuwer van maatschappelijk engagement.

Ik zou willen dat Avansa erin slaagt om...

meer mensen warm te maken om elkaar met zorg te omringen bij verlies en gemis.

Andere Rivierenlanders ontmoet ik het liefst...

in de Mechelse bib 'Het Predikheren', bij mij om de hoek.

Met deze lokale lekkernij maak je me blij:

een Gouden Carolus Classic

Ik geef de vragenfakkel door aan Duffel.



om verbinding te maken. Jullie kunnen mensen uitnodigen om letterlijk en figuurlijk plaats in te nemen, om de publieke ruimte te gebruiken én om die mee vorm te geven.

Door aanwezig te zijn in de publieke ruimte, door kleine acties op te zetten – een gesprek, een gezamenlijk eetmoment, een kunstwerk, een tijdelijke ingreep – ontstaat er iets krachtigs. Mensen ontdekken wat er mogelijk is. Je maakt niet alleen ontmoetingen mogelijk, je helpt mensen ook om zich opnieuw eigenaar te voelen van hun leefomgeving.

Jij noemt conflict in de publieke ruimte niet per se een probleem. Waarom niet?

Samen leven betekent automatisch ook botsende meningen. Conflict is een teken van verschil en in het verschil ligt de kans voor democratisch samenleven. Het alternatief is een dichtgetimmerde ruimte waarin alleen nog diegenen welkom zijn die niemand storen. Maar zo'n ruimte sluit veel mensen uit.

Soms moet je dus durven blijven aanwezig zijn in een plek waar frictie is. En frictie bespreekbaar maken. Niet om de rust te bewaren of terug te brengen, maar om te leren samenleven. Op plekken waar dat niet vanzelfsprekend is, hebben mensen ondersteuning nodig, zodat ze zich niet terugtrekken (op hun eigen kleine eilandjes van gelijkgezinden).

Wat zijn goede manieren om met burgers aan publieke ruimte te werken?

Voor mij begint het bij aanwezig zijn. Letterlijk in de publieke ruimte zijn, aanspreekbaar zijn, met mensen in gesprek gaan. Niet wachten tot mensen naar een inspraakmoment komen, maar hen opzoeken, betrekken op manieren die voor hén werken.

Dat kan met eten en drinken, kunst, spel, wandelen... Iets samen doen, werkt beter dan praten over

wat je zou willen. Je ziet het ook in initiatieven rond tijdelijke inrichting: samen een stukje straat schilderen, samen koken of tuinieren, dat brengt verbinding en geeft mensen een stem zonder dat ze moeten spreken in beleidsjargon, vaak een taal die niet de hunne is.

Wat maakt het zo moeilijk om alle stemmen te horen?

Daar spelen veel factoren in mee. Technische plannen zijn vaak moeilijk te begrijpen. Participatieprocessen zijn niet altijd op maat. En sommige mensen hebben negatieve ervaringen met inspraak, omdat ze eerder niet gehoord werden.

Sommige groepen weten ook niet dat ze iets te zeggen mogen hebben. Ze voelen zich niet welkom, of hebben niet de taal of de ervaring om hun belangen naar voren te brengen. Dan helpt het enorm als sociaal-culturele organisaties de brug kunnen slaan, vertrouwen opbouwen en mensen versterken in het verwoorden van hun kijk op ruimte.

Zijn er voorbeelden van waar dat goed lukt?

Zeker. Denk aan tijdelijke invullingen door de buurt, buurtwerken, de herbestemming van kerken of parochiegebouwen. Als je dat goed aanpakt – traag, met

aandacht voor de geschiedenis van de plek én voor de buurt van vandaag – kunnen dat krachtige gemeenschapsplekken worden. In Antwerpen bijvoorbeeld is er een project waar buurtbewoners mee nadenken over het toekomstig gebruik van een kerk en de omliggende ruimte. Niet via grote plenaire vergaderingen, maar door op het plein aanwezig te zijn, in gesprek te gaan, samen te koken, samen te tekenen, samen te dromen.

Wat wil je sociaal-culturele organisaties zoals Avansa zeker meegeven?

Wees niet bang om buiten te gaan. Letterlijk. Zet je werking op pleinen, in parken, op straten. Op die manier kan je werken aan samenleven, aan

gemeenschappelijkheid. Door dingen te doen in de publieke ruimte, wordt die ruimte vanzelf weer publiek.

En: durf mensen uit te nodigen op manieren die bij hen passen. Niet alleen aan de vergadertafel, maar ook in de tuin, aan de vuurkorf, aan de speeltuin, de schoolpoort, op de stoep of rond het fornuis. Zo komen denkers en doeners samen. En dat is de basis voor een publieke ruimte waar iedereen mag; kan en wil zijn.



Van horen zeggen... Twaalf keer raak.



Joris Van Geet

Joris woont in **Duffel**, en zwermt geregeld uit naar de regio als freelancer voor Avansa. Hij ondersteunt mensen en groepen om digitale media te gebruiken én begrijpen. Daarnaast is hij één van de vrijwilligers die in de Levende Bibliotheek een inkijk geeft in een stukje van zijn levensverhaal.

Bij Avansa denk ik spontaan aan...
mensen en groepen verbinden met elkaar.

Ik zou willen dat Avansa erin slaagt om...
burgers handvaten te geven om 'digitaal mee' te zijn, en zo dus ook volwaardig 'mee' te zijn in de samenleving.

Andere Rivierenlanders ontmoet ik het liefst...
in het Vrijbroekpark.

Met deze lokale lekkernij maak je me blij:
niet hyperlokaal, maar altijd lekker: frietjes.

Ik geef de vragenfakkel door aan Putte.

Een sprankel en spatje anders

Elk themadossier sluiten we af met een kleine spat naar beter. Een idee dat prikkelt. Een test om uit te proberen. Een gedachte die blijft hangen. Soms serieus, soms met een knipoog, maar altijd bedoeld om iets in gang te zetten. Want verandering begint vaak klein. Met een spatje anders.

De bib als huiskamer van de stad

Over bibliotheken als ontmoetingsplaatsen
door Goedele Schrijvers, teamcoördinator bib en leescafé van bibliotheek de Fé, Lier

Als huiskamer van de stad is de bib steeds in beweging. Extra studeerplekken tijdens de blok, een rustig plekje waar je je baby kan voeden, een game-hoek met Erfgoeddag of een handwerktafel tijdens Seniorenweek: het lijken faits divers; leuke kleinigheden. Toch maken ze de kern van onze boodschap tastbaar: iedereen is welkom in de bib. Dat thuisgevoel creëren voor alle leeftijden en alle lagen van de bevolking, dat is misschien wel onze belangrijkste uitdaging. Want in de bib van vandaag horen collectie en connectie samen.

Ruimtegebruik dat verbindt en inspireert

Voor het thema publieke ruimte trokken we Rivierenland in, op zoek naar ideeën die inspireren en goesting geven. Verhalen over ruimte die kansen biedt; voor en door mensen. We maken visie tastbaar met sprekende voorbeelden. En daarin... verstopten we trouwens een paar van onze illustraties. Spot jij ze?

©Regionaal Landschap Rivierenland
Ruimte voor stilte en rust in wandelbos de Kruiskensberg in Nijlen



Landschappen hoeven niet altijd te bruisen

Over ruimte voor rust, ritme en roots

door Ankatrien Boulanger,
directeur Regionaal Landschap Rivierenland

Hoe kunnen we landschappen in Rivierenland behouden en versterken? We geloven in kwaliteitsvolle landschappen als oplossing voor heel wat maatschappelijke uitdagingen.

We investeren in projecten die

natuurdoelen helpen halen, mensen betrekken bij natuurzorg en inspelen op de noden van verschillende doelgroepen. Participatie is dus cruciaal. In een regio met een half miljoen inwoners komen er veel doelen en belangen samen. Maar precies in die veelheid schuilt de meerwaarde. Door verschillende stemmen te betrekken, bouwen we gedragen oplossingen.

Versterken of herinrichten hoeft geen 'tabula rasa' te zijn. Een oude boom kan rust en verwondering oproepen, gewoon door er te blijven staan. Ook kleine landschapselementen zoals houtkanten, knotbomen of poelen geven structuur. Ze bieden rust en versterken de biodiversiteit. We zorgen ervoor dat ze expliciet uitnodigen tot gebruik: een ligbank langs de fietsroute, een vogelkijkhut, een plek om gewoon even te zijn. Zo'n plekken hoeven niet voortdurend te bruisen. Zintuiglijke rust zit ook in geuren, gezoem of beweging.

Een natuurplek hoeft geen vaste bestemming te hebben. Het gebruik mag meebewegen met het ritme van de dag of het seizoen. Denk aan een schoolplein dat overdag bruist en 's avonds rust brengt, of een pleintje dat in de zomer schaduw biedt en in de winter beschutting.

Door ruimte te laten voor stilte, seizoenen en ontmoeting, geven we onze landschappen de kans om opnieuw betekenis te krijgen. Betekenis voor mens én natuur.



Leven in en rond de bibliotheek tijdens autoloze Zondag
©Leescafé

Foto: Lavinia Wouters



Samen betekenis geven Over kunst in de publieke ruimte

door Jessica Meuleman, medewerker
Kunsthall Mechelen

Samen naar kunst kijken is het begin van dialoog. Het roept gesprekken op over de betekenis van het werk, of het geslaagd is of zelfs over wat kunst wél of net níét is. Bij de creatie van een kunstwerk in de openbare ruimte vertrekken we vanuit de noden die er leven in de buurt, en brengen we verschillende stemmen samen. Een werk dat gedragen wordt door veel mensen is krachtiger, en verbindt de bewoners van een buurt.

Het kunstwerk *Invisible alliances, under the skin of reality* eert de medewerkers, restauratoren en vrijwilligers van Depot Rato. Deze oude fabriekssite bruist vandaag van het leven. Het kunstwerk hangt er letterlijk middenin. Zeven paar bronzen handen symboliseren de zorgzame gebaren van het depotteam: ze onderhouden, restaureren en bewaren het Mechelse erfgoed. Om de handsculpturen vorm te geven, observeerden de kunstenaars het team. De kunstenaars lieten bewust de handen open zodat wij er als kijker onze eigen herinneringen in kunnen leggen.

Verbindingen herstellen via herbestemming

Verder denken dan bankje en boom.

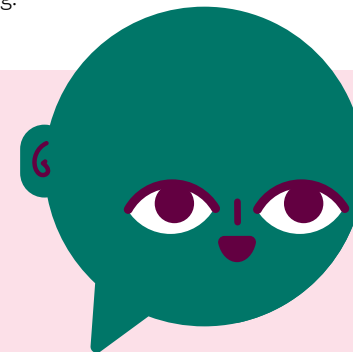
door Inge D'Hoogh, projectmanager
gebiedsontwikkeling bij IGEMO

Vroeger zat je op jouw dorpel aan de voordeur of op een bankje bij de kerk. De laatste decennia verdwijnen zulke vanzelfsprekende ruimtes meer en meer uit het straatbeeld. Herbestemmen biedt de kans om die verbindingen te herstellen. Het is meer dan een gebouw een nieuwe functie geven: je geeft de hele plek opnieuw betekenis in relatie met de omgeving en bewoners.

We vertrekken altijd vanuit het gebouw en de inbedding ervan in het dorp of de stad. Hoe bereik je de plek? Waar kom je uit? Kan je erdoor wandelen? Door ruimtes letterlijk open te maken en te verbinden, krijgen spontane ontmoetingen opnieuw hun plaats in het dorpsleven.

Het gaat niet alleen om buitenruimte, maar ook om plekken die meer omsloten zijn: een beschut hoekje, een overdekte ruimte. De geborgenheid van dit soort plekken nodigt makkelijker uit tot persoonlijke ontmoetingen en zorgt hiervoor voor extra mentale ruimte.

We denken verder dan 'een bankje en een boom'. Denk aan een speeltuin waarin ook een spelelement voor slechtzienden geïntegreerd is. Op die manier creëren we kansen voor andere gesprekken, onverwachte verbindingen én beweging.



Lore Lambrechts

Lore coördineert de cultuurwerking in gemeente **Putte**. We realiseerden samen het verbindend verhalenproject 'Beleef Putte', en met haar collega's van de bib geven we projecten als 'Op één uur wijzer' vorm.

Bij Avansa denk ik spontaan aan...
het openen van nieuwe perspectieven.

Ik zou willen dat Avansa erin slaagt om...
burgers goesting te geven om anderen te ontmoeten in publieke ruimten zoals parken, pleinen, groen, bibliotheken of dienstencentra.

Andere Rivierenlanders ontmoet ik het liefst...
in Heemkring 'Het Molenijzer', een plek waar vroeger en vandaag samenkomen.

Met deze lokale lekkernij maak je me blij:
een Putse ridder, een overheerlijk rond koekje met een chocoladelaaag erbovenop.

Ik geef de vragenfakkel door aan Berlaar.

Van horen zeggen... Twaalf keer raak.



Een sociaal collectief voor verlies en gemis

We dragen het meer samen

Verlies is onlosmakelijk verbonden en eigen aan onze levens. **Vroeg of laat komen we er allemaal mee in aanraking.** Verlies, gemis en afscheid nemen kent veel vormen en iedereen beleeft het op een eigen manier.

Het gevoel dat je er niet alleen voor staat kan troost en steun bieden. Een sociaal collectief voor verlies en gemis betekent dat we **als samenleving meer zorg dragen voor elkaar.** Dat we samen ruimte maken voor rouw, kwetsbaarheid en erkenning. Dat tonen we in kleine, zorgzame, betekenisvolle gebaren. Thuis, op het werk, in onze vereniging, ...

Feitenstroom en stemmen van hier

Wat zien we? Wat schuurt er? Wat moet anders?

• We hebben vandaag meer contacten dan ooit. Vooral onze online contactmomenten vermeerderen. Maar die verbindingen zijn vaak oppervlakkig. Het zijn snelle berichten, vluchtige ontmoetingen. **We delen veel, maar raken zelden aan wat écht belangrijk is.** Kwetsbaarheid krijgt te weinig ruimte in onze relaties, terwijl het net dát is wat ons mens maakt.

• We spotten nog een verschuiving: vroeger vonden mensen steun bij hun directe omgeving: burens, familie, de parochie of de vereniging. Vandaag is die nabijheid minder vanzelfsprekend. **Mensen leven meer op zichzelf of vinden steun in andere, vaak anoniemere netwerken.** Denk aan online praatgroepen, *communities* op sociale media of hulp van een werkgever of overheid. Dat kan helpend zijn, maar mist soms de warme nabijheid van iemand die écht naast je staat.

• Tegelijk is er **één thema dat ons vroeg of laat allemaal raakt: verlies.** Het kent veel vormen. Denk aan het verlies van een dierbare maar het wegvallen van een goede gezondheid, job of bepaalde zekerheden kan je ook parten spelen. Net omdat we het allemaal ooit ervaren, overstijgt het onze verschillen. Het is iets dat we delen.

Vroeger was er altijd wel iemand die langskwam. De buurvrouw, een nicht, iemand van de parochie. Nu lijkt iedereen zo bezig met zichzelf. Verdriet voelt snel ongepast. Je wordt verondersteld het zelf te regelen. Maar rouw is geen privézaak.

Ik denk dat we zijn vergeten hoeveel de gemeenschap vroeger betekende. En hoeveel we dat eigenlijk nog altijd nodig hebben.

- Lotte

- Walt

Een vriendin van mij verloor haar partner. Ik wist niet wat te zeggen, dus ik zei maar niets. Achteraf vond ik dat erg.

Zij vertelde me dat net dát pijn deed, het zwijgen van mensen. Je hoeft het juiste niet te zeggen. Gewoon tonen dat je er bent, is vaak genoeg.

Sindsdien probeer ik dat ook te doen: met een kaartje, een vraag, een aanwezigheid.

Toen ik ziek werd, verloor ik mijn werk, mijn routine, mijn zelfvertrouwen.

Mijn gezondheid gaat nooit weer beter worden. De mensen rond mij zeggen dat ik blij moet zijn met wat ik nog kan. Maar ik ben eigenlijk heel verdrietig om wat ik niet meer kan. Dat lijkt niet te tellen. Ik mag niet klagen, zeggen ze. Ik voel me heel alleen met mijn verdriet.

- Ziyu

• Net in die kwetsbare momenten voelen we hoe hard we anderen nodig hebben. **Het gevoel dat je er niet alleen voor staat, kan troost en steun bieden.** Ook de gedachte dat jij niet de enige bent die verlies en gemis doormaakt, kan helpend zijn.

• **Wat als we als samenleving meer ruimte zouden maken voor rouw, kwetsbaarheid en de erkenning daarvan?** Een sociaal collectief van zorgende, ondersteunende handen. Samen zoeken naar manieren om verlies en gemis meer zichtbaar en bespreekbaar te maken. Elkaar opvangen en ondersteunen met betekenisvolle gebaren en zorgzaamheid. Thuis, op het werk, in onze vereniging, ...

Toen mijn vader stierf, probeerde ik sterk te zijn. Alles zelf dragen, niet te veel delen. Maar dat brak me op.

Pas toen ik met anderen begon te praten, voelde ik: ik ben niet alleen. Er hoeft geen grote oplossing te zijn, gewoon iemand die luistert, dat maakt al een verschil.

Verdriet is lichter als je het even mag neerleggen bij iemand.

- Freddy



Filip Gielis

Filip werkt als leefbegeleider in het Woonzorgcentrum Sint-Augustinus in **Berlaar**. Op de site van het Woonzorgcentrum vind je Buurthuis Gust & Tina, een ontmoetingsplek voor alle inwoners van Berlaar en omgeving. Avansa wordt er steeds hartelijk ontvangen voor digitale en sociale projecten.

Bij Avansa denk ik spontaan aan...
iedereen aan boord én aan het roer.

Ik zou willen dat Avansa erin slaagt om...
mensen te doen stilstaan bij de gevolgen van ons digitaal gedrag op onze leefomgeving.

Andere Rivierenlanders ontmoet ik het liefst...
in Buurthuis Gust & Tina natuurlijk! De dynamiek tussen de bewoners van het woonzorgcentrum en dorpsbewoners is zo waardevol.

Met deze lokale lekkernij maak je me blij:
een Liers vlaaike, een overheerlijk klein kruidig gebakje.

Ik geef de vragenfakkel door aan Bonheiden.

Van horen zeggen... Twaalf keer raak.

Bronnen

- Duyvendak, Jan Willem (2004), *De Individualisering van de Samenleving En de Toekomst van de Sociologie*, Tijdschrift Sociologie 51 (3-4): 495-506.
- Smits Floortje (2018), *Maak ruimte voor je verdriet*, Brainwash,

Wat als we verlies niet alleen moeten dragen?



Verlies treft ons vroeg of laat allemaal. Toch is er in onze samenleving weinig ruimte voor rouw. De vanzelfsprekende steun van burens, verenigingen of geloofsgemeenschappen maakt plaats voor stille kamers en individuele trajecten. Verdriet wordt vaak iets dat je zelf moet regelen. Of iets waar je snel weer overheen hoort te stappen.

Maar wat als we verlies weer collectief durven benaderen? Wat als verdriet geen stoornis is, maar een deel van het leven. Een deel dat we samen kunnen dragen?

In de volgende twee interviews lees je hoe Kathleen Roskams, psycholoog en rouw- en verliesdeskundige, en Maud Vanwalleghem, historica en auteur, elk op hun manier pleiten voor meer ruimte, taal en verbondenheid. Kathleen vertrekt vanuit nabijheid en praktijk: luisteren, aanwezig zijn, eenvoudige rituelen. Maud toont hoe systemen tekortschieten, en hoe belangrijk het is dat we verdriet niet individualiseren.

Twee stemmen, elk vanuit een ander veld. Maar allebei raken ze aan dezelfde nood: een samenleving die verdriet niet wegstopt, maar verwelkomt.

“Verlies verbindt ons. Als we er ruimte voor maken.”

Een gesprek met Kathleen Roskams, psychologe en rouw- en verliesdeskundige.

Verlies hoort bij het leven, en toch blijft het er vaak stil rond. Hoe kunnen we omgaan met gemis, verlies en verdriet in een samenleving die liever vooruitgaat dan stilstaat, een samenleving waar prestaties centraal staan? En hoe maken we als gemeenschap ruimte voor gemis? We vroegen het aan Kathleen Roskams, rouw- en verliesdeskundige van Lost & Co in Lier.



Wat betekent verlies voor jou?

Verlies is alles wat je raakt of verandert. Het is veel breder dan het overlijden van iemand die je nauw aan het hart ligt. Denk aan een scheiding, verlies van gezondheid, werk, een droom, een toekomstbeeld...

Wat telt, is wat het met je doet. En of je de ruimte krijgt om erbij stil te staan en het gemis een plaats te geven.

We leven in een samenleving die vooral vooruit wil. Is er genoeg ruimte om verlies en gemis een plaats te geven?

Eerlijk? Nee. We leven in een cultuur waarin emoties snel “verwerkt” moeten worden. Het moet vooruitgaan. Rouw wordt vaak individueel bekeken, terwijl het in wezen iets relationeel is. Verlies raakt je in wie je bent, maar ook in hoe je je verhoudt tot de wereld. Daarom is het net zo belangrijk dat mensen zich gezien en gedragen voelen.

Wat heb je nodig om met verlies om te gaan?

Vooral: erkenning. Dat iemand luistert, zonder het meteen op te lossen. Geen goedbedoelde adviezen, maar gewoon: naast iemand kunnen zitten in het niet-weten.

En rituelen. Niet alleen religieuze, ook nieuwe vormen die betekenis geven. Een steen leggen, een plek maken, een herinnering delen. Dat werkt verbindend.

Wat zie je gebeuren in de praktijk?

Veel mensen blijven alleen achter met hun verdriet. Of

ze voelen zich ongepast als ze nog rouwen “na zoveel tijd”. Terwijl verlies geen klok kent.

Ik zie ook hoe helend het kan zijn om je verhaal te mogen vertellen. In groep, in een buurt, op een school. Soms is het een theelichtje, soms een gesprek, soms een kaartje in een boom. Het gaat niet om grootse dingen, wel om gedeelde menselijkheid.

Waarom is een sociaal collectief rond verlies belangrijk?

Omdat rouw niet alleen een privézaak is. Als we verlies alleen maar achter voordeuren laten bestaan, missen we kansen om samen sterker te worden.

Een samenleving die ruimte maakt voor kwetsbaarheid is zachter, veerkrachtiger en eerlijker. Als we gemis leren delen, ontstaat er ook verbinding.

Wat kunnen sociaal-culturele organisaties betekenen in dit verhaal?

Organisaties als Avansa kunnen zeker het verschil maken. Ze kunnen ontmoetingen mogelijk maken, verhalen zichtbaar maken, symboliek ruimte geven.

Ze kunnen plekken creëren waar verlies er mag zijn; in woorden, in stilte, in kunst, in ritueel.

Ze kunnen het gesprek vooral op gang brengen. Niet pas als het verdriet groot is, maar ook in het kleine, het alledaagse. Zo maken we samen meer plaats voor rouw. En dus ook voor leven.

“Verdriet vraagt geen oplossing. Het vraagt ruimte.”

Een gesprek met Maud Vanwalleghem, voormalig senator, historica en auteur

Wat als we verlies niet alleen beschouwen als iets persoonlijks, maar ook als iets collectiefs? Wat als verdriet niet opgelost moet worden, maar gedeeld?
Maud Vanwalleghem weet uit ervaring hoe rauw en stil rouw kan zijn en hoe hard onze samenleving nood heeft aan zachtheid. In dit gesprek pleit ze voor een samenleving die kwetsbaarheid niet wegstopt, maar verwelkomt.



Waarom raakt dit thema jou zo diep?

Ik ben op een heel intense manier met verlies geconfronteerd toen mijn zoontje Hector een maand na de geboorte overleed. Dat gebeurde op het moment dat ik ook senator was. Die ervaring liet me niet alleen als moeder, maar ook als mens én als beleidsmaker zien hoe weinig ruimte er is voor verdriet.

Ik stelde me heel veel vragen: Waarom wist ik niet wat rouw écht betekent? Waarom voelde ik me zo alleen? Waarom lijkt onze samenleving verdriet vooral te willen oplossen, wegwerken, psychologiseren?

Hoe kijkt onze samenleving volgens jou naar rouw?

We zijn het collectieve rondom verlies kwijtgeraakt. Vroeger had je rituelen, gemeenschap, gedeelde kennis. Vandaag laten we mensen vaak alleen achter. Alsof verdriet iets is dat je zelf moet fixen, of snel moet “verwerken”.

En net dat maakt het zo eenzaam. Ik merkte zelf hoe hard ik mijn eigen maatschappelijk werker moest worden. Je moet zélf zoeken wat er bestaat aan hulp, rouwverlof, erkenning. Terwijl net dan, als je alles kwijt bent, je zo’n dingen niet kúnt dragen.

Uitvergroot kunnen we stellen dat beleidsmakers rouw, verlies, trauma, kortom: kwetsbaarheid, beschouwen als een uitzondering. Terwijl dat net de norm is, de voorwaarde die we moeten omarmen willen we van het voorrecht genieten om hier als mens te mogen zijn.

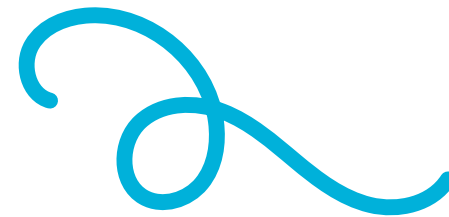
Waarom is een sociaal collectief dan zo belangrijk?

Omdat verdriet ons allemaal raakt. Vroeg of laat. We denken vaak dat verlies alleen over sterven gaat, maar het gaat evengoed over verlies van gezondheid, werk, zekerheid, een droom. Als we die ervaringen blijven individualiseren, doen we mensen tekort. Terwijl verdriet net verbindt.

Als we collectief leren luisteren, ruimte geven, niet meteen invullen of oplossen... dan ontstaat er heling. Niet alleen voor diegene die rouwt, maar ook voor de gemeenschap.

Wat kan sociaal-cultureel werk hierin betekenen?

Zoveel. Jullie kunnen plekken creëren waar mensen met verlies mogen aankomen zonder schaamte. Ruimte voor stilte, voor verhalen, voor rituelen, voor verbeelding. Niet met het idee dat alles oplosbaar is, maar dat het gedeeld mag worden.



Sociaal-culturele organisaties kunnen ook helpen om verlies uit de taboesfeer te halen. Niet pas als het zich aandient, maar al in het dagelijkse. In kleine gesprekken, in collectieve verbeelding, in het vertragen.

Tot slot: wat hoop je dat we als samenleving leren?

Dat kwetsbaarheid geen uitzondering is, maar de norm. Dat rouw geen stoornis is, maar een vorm van liefde. En dat we geen ‘betere versie’ van onszelf hoeven te worden na verlies. We mogen het gewoon zijn. Samen. Dat is misschien wel het begin van een zorgzamere samenleving.



Thomas Pluymers

Thomas is duurzaamheids-ambtenaar bij gemeente **Bonheiden**. Hij is ook mede-oprichter van Deelbaar Mechelen, een team van vrijwilligers dat sociaal inclusieve projecten opzet in de circulaire en deeleconomie. Denk aan de Klusbib, een gereedschapsbibliotheek waarvan Thomas de werking toelichtte aan deelnemers van het ‘Natuurlijk Natuurlijk’ project.

Bij Avansa denk ik spontaan aan...
leren van én met elkaar.

Ik zou willen dat Avansa erin slaagt om...
mensen te doen stilstaan bij het feit dat de zwakste schouders vaak het hardst geraakt worden door mobiliteitsarmoede.

Andere Rivierenlanders ontmoet ik het liefst...
in de Klusbib, op vrijdagavond of zaterdagochtend – met een drankje erbij.

Met deze lokale lekkernij maak je me blij:
een ijsje bij Gauthier in de Befferstraat kan er altijd wel in.

Ik geef de vragenfakkel door aan Puurs-Sint Amands.

Van horen zeggen... Twaalf keer raak.

Een sprankel en spatje anders

Elk themadossier sluiten we af met een kleine spat naar beter. Een idee dat prikkelt. Een test om uit te proberen. Een gedachte die blijft hangen. Soms serieus, soms met een knipoog, maar altijd bedoeld om iets in gang te zetten. Want verandering begint vaak klein. Met een spatje anders.

Hartverwarmende verlieskoekjes

Een recept van Jennifer Cnops

Wat heb je nodig?

- 200 g suiker
- 100 g plantaardige bakboter
- 60 ml haveremelk
- 200 g bloem
- 0,5 tl baking soda
- 150 g chocolade chips

Aan de slag

- 1 Verwarm de oven voor op 180°C.
- 2 Meng – op de chocolade na - de droge ingrediënten in een grote kom.
- 3 Smelt de plantaardige bakboter. Voeg de boter en de melk toe. Je zou een semi-stevig deeg moeten krijgen. Indien het deeg wat te slap is voeg je meer bloem toe, indien het te stevig is voeg je wat meer melk toe.
- 4 Spatel de chocoladestukjes door het deeg.
- 5 Bedek een bakplaat met bakpapier en schep er met een eetlepel wat deeg op. Zorg ervoor dat de koekjes genoeg uit elkaar liggen zodat ze niet in elkaar over lopen.
- 6 Bak 12 minuten in de oven. Laat ze nadien even afkoelen en verder uitharden. In een afgesloten blikken doos zijn ze zeker een weekje houdbaar.

Jennifer Cnops uit Bonheiden is doctor in de bioingenieurswetenschappen, diëtist, personal trainer en yoga teacher. Daarnaast is ze een enthousiaste foodie met een passie voor sport. Ze is mama van drie: El, Nim* en Nala. Ze deelt met ons haar recept voor simpele, maar o zo heerlijke chocolate chip cookies.

Kleine gebaren met grote betekenis

Wanneer we iemand zien worstelen met verlies, gemis of verdriet, hebben we 't vaak heel lastig om de juiste woorden te vinden. Wat zeggen we best, of net niet? Hoe kunnen we helpen? Uit onzekerheid en angst zwijgen we vaak. Toch kan een klein gebaar, een erkenning of een woord van begrip vaak veel betekenen.

Avansa inspireert met een treffend gedicht en troostrijk recept. Voor jezelf, of iemand anders. Als gebaar op zich; of als startpunt voor een gesprek.

Kubra Avci is werkzaam bij Klara, voor het kunst en cultuurprogramma van Pompidou. Daarnaast is ze bezig met de wondere wereld van woorden en beelden via spoken word, poëzie en fotografie. Haar inspiratie haalt ze uit gevoelige maatschappelijke thema's waar we soms de woorden niet voor vinden.

Heelrecept

Een gedicht van Kubra Avci

Meng het licht

dat weer langs je ramen glijdt

met het nu – dat nog ademt.

Doe erbij wat in je schuilt,

kneed traag

wat je niet kunt vasthouden.

Laat rijzen wat blijft,

geef het tijd.

Er komt een geur los

die geen naam draagt,

die de ruimte vult

en blijft hangen

in je kleren



Chris Van de Vreken

Chris is themawerker bij De Schakel vzw in **Puurs-Sint Amands**. De Schakel heeft als doel om armoede en uitsluiting samen aan te pakken vanuit solidariteit. Het is een warme plek voor mensen die minder kansen hebben. Iedereen is er welkom. Avansa en De Schakel zijn geen onbekenden voor elkaar. We realiseerden samen al een digitaal-verhalenproject om een stem te geven aan mensen die het moeilijk hebben.

Bij Avansa denk ik spontaan aan...

voeling met wat schuurt of wringt in de samenleving.

Ik zou willen dat Avansa erin slaagt om...

meer burgers op een vlotte en duurzame manier op hun bestemming te krijgen, zodat ze in het hart van de samenleving blijven.

Andere Rivierenlanders ontmoet ik het liefst...

in Cultuurcentrum Ter Dilft; een plek waar ontmoeting, cultuur en experiment samenkomen.

Met deze lokale lekkernij maak je me blij:

asperges.

Ik geef de vragenfakkel door aan Bornem.

Van horen zeggen... Twaalf keer raak.



Bart Wauters

Bart is stafmedewerker families en scholen in cultuurcentrum Ter Dilft in **Bornem**. Hij maakt deel uit van de Avansa-bestuursploeg.

Bij Avansa denk ik spontaan aan...

het openen van nieuwe perspectieven

Ik zou willen dat Avansa erin slaagt om...

meer mensen warm te maken om elkaar te omringen bij verlies en gemis.

Andere Rivierenlanders ontmoet ik het liefst...

in de cultuurcentra die onze regio rijk is, zowel professioneel als in m'n vrije tijd.

Met deze lokale lekkernij maak je me blij:

een frisse Duvel uit Breendonk. Schol!

Van horen zeggen... Twaalf keer raak.



Colofon

Dit magazine is een uitgave van Avansa Rivierenland vzw.

Redactie: Avansa Rivierenland

Vormgeving: Buro Knal

Druk: Buroform

Fotograaf: hans maakt een foto

Een welgemeende dankjewel aan iedereen die mee dit magazine vormgaf door ons te woord te staan of voor de camera te verschijnen.

Avansa Rivierenland

Adegemstraat 79
2800 Mechelen

015 44 41 00

info@avansa-rivierenland.be
vanaf december 2025: avansa-rivierenland.be



Vlaanderen
verbeelding werkt

